

• GUIDO CREPAX ON MILANOSSA
VUONNA 1933 SYNTYNYT ARKKITEHTI,
VALMISTUNUT VUONNA 1958 MILANOSSA.
TUNNETUMPI HÄN ON KUITENKIN
SARJAKUVANTEKIJÄNÄ.

Piirtäjän uransa hän on aloittanut jo nuorena, vuodesta 1958 alkaen hän on kuvittanut mm. Tempo Medico-lehteä. Kuvituksen lisäksi ensimmäinen varsinainen sarjakuva ilmestyi Linus-lehden toisessa numerossa vuonna 1965. Sarjakuva oli Neutron, yliluonnollisia kykyjä omaava mies, oikeammin amerikkalainen taidekriitikko Philip Rembrandt.

Crepax oli ikänsä ollut amerikkalaisen seikkailusarjakuvan ystävä, ja tämä näkyi myös hänen alkuaikojensa työssä. Neutronin sivuroolissa oli myös naispuolinen valokuvaaja, josta kehittyi myöhemmin Crepaxin tunnetuin hahmo, Valentina. Pikku hiljaa Neutron siirtyi taka-alalle ja hänen yliluonnolliset kykynsä vähenivät. 1968 Valentina oli sarjakuvassa ensimmäistä kertaa yksin ja seuraavana vuonna koko sarjan nimi muuttui Valentinaksi.

1968 julkaistiin Crepaxin L'astronave pirata, science-fiction ja satiirin välimaila liikkuva seikkailu.

1969 ilmestynyt La casa matta osoitti jo Crepaxin tuotannon suunnan selvästi. Suomeksikin Mielelön talo-nimisenä julkaisu albumi oli hengeltään puhdasta fantasiaa, surrealismaa. Sci-fi jäi jo selvästi taustalle. Valentinaa on ilmestynyt jatkuvasti, mutta muitakin albumeita Crepaxilta on tullut.

1971 ilmestyi Anita, jossa Crepaxin seksuaalinen mieltymys kohdistui lähinnä puhelemaan ja televisioon. 1973 piirsi hän tunnetun eroottisen romaanin Histoire d'O sarjakuvaksi. 1977 ilmestyi Casanova, mies jonka edesottamukset lievästi lukijoille tuttuja. Kirjaan on piirtänyt usea taiteilija oman jaksonsa.

Samana vuonna kokeili Crepax ensimmäisen kerran myös värillisen sarjakuvan tekemistä. Tällöin ilmestyi l'umo de Pskov, josta enemmän Luccan jutussani. Samassa sarjassa ilmestyi 1979 toinen nelivärinen albumi, l'umo di Harlem. Jälkimmäisessä Crepax saa peuhata erään mieliteemansa parissa: jazzin. Hän on mm. tehnyt jazz-levyjen ja -kirjojen kansia. 1978 ilmestyi Emmanuelle Arsanin kirjaan ja elokuvaan perustuva Emmanuelle. O:n historia ja Emmanuelle ovat paljon uskollisempia alkuperäisille kirjoille kuin aiheista tehdyt elokuvat.

1979 ilmestyi Justine. Marikiisi de Saden romaaniin perustuva sarjakuva. Tässä Crepax on taas läheisen aiheen kimpussa, erotiikan sado-masokististen vivahteiden.

Viime vuonna Crepax on piirtänyt ranskalaisen Larousse-kustantamon sarjaan La decouverte du monde osat Sir Francis Drake ja Charles Darwin.

HYTKÄYTÄVÄ VALENTINA

Mutta koko tuotannon keskeisin osa on Valentina. Se on hyvin surrealistinen sarja ja vanhasti eroottinen. Valentina joutuu jatkuvasti tekemisiin mitä ihmeellisimpien asioiden kanssa. Hämähäkkien, natsien sotajoukon, 17. vuosisadan merirosvojen, kassakoiden jne. Valentina on usein julman kohtalon uhri, häntä kohdellaan jatkuvasti kaltoin, mm. sidotaan peukaloistaan.

Sarjan juonikuvioiden selittäminen latistaa ne ja saa Crepaxin helposti näyttämään vain seksi- ja väkivaltasarjakuvien tekijältä. Näin yksioikoinen ei asia kuitenkaan ole. Hänen juonensa liikuttaessaan Valentinaa ovat surrealistisia. Niiden tarkoitus ei aukene välttämättä ensi vilkaisulla, eikä kyllä usein kolmannellakaan. Allegorisuus maailman tapahtumiin on vähäistä tai kätkeytyä. Toisaalta sen seikan tunnustaminen, että seksuaalisuus on ihmisten aktiivisimpia viettejä tekee Valentinasta ymmärrettävämmän. Sarjassa on Crepaxin kertoman mukaan hyvin paljon hänen omasta elämästään, unelmia ja poliittisia heijastuksia.

Ideat Valentinassa varioivat hyvin paljon. Mikään maallinen tai yliluonnollinen ympäristö ei ole sankarittarelle vieras. Myyttien ja tarujen maailman

lisäksi on niissä yhteyksiä muihin sarjakuviin, musiikkiin ja elokuviin. Esim. sarjassa Cia Valentina Valentina seikkailee sarjakuvasankareiden juhlissa pukeutuneena L'il Abnerin Daisy Maeksi. Sarja on vielä seikkailullisemmalta kaudelta, Valentina on mm. Prahassa. Valentina esiintyy usein myös muina sarjakuvahahmoina ja monien tarinoiden välissä on muiden piirtäjien tyylillä toteutettuja jaksoja.

Valentinen ulkonen olemus on peräisin kuuluisalta näyttelijältä Louise Brooksilta. Crepax ihailee hänen filmejään ja on käynyt ahkeraa kirjeenvaihtoa hänen kanssaan. Valentina on siitä erikoinen sarjakuvasankari, että hän vanhenee koko ajan sarjan mukana. Valentina on vuonna 1942 syntynyt valokuvaaja Valentina Rosselli ja on siis nyt neljissäkymmenissä. Crepax pitää ongelmana mitä tehdä kun Valentina tulee todella vanhaksi, hän ei voi olla samannäköinen enää kauaa. Mutta toisaalta Crepax ilmoittaa samanikäisen vaimonsa olevan vieläkin saman näköisen kuin 15 vuotta sitten. Hänen vaimonsa Louisa on myös ollut Valentinen mallina. Hänellä on muuten samanlainen kampaus kuin Valentinalla, minkä saattoi Luccassa todistaa.

MUODON KEHITTÄMÄ

Crepax on sarjakuvantekijä, jonka töitä täytyy todella lukea. Juoniensa ja grafiikkansa puolesta ne eivät aukea helposti. Piirtämistyylillä on hiukan jäykkää, puhtaana graafinen, ohuella tussilla tehty. Työn laatua ei voi kuin ihailla, vaikkei kaikista sarjoista välittömästi pitäisikään.

Se mikä tekee Crepaxista sarjakuvan kannalta merkittävän, on hänen onnistunut pyrkimyksensä sarjakuvan ilmaisumuotojen kehittämiseen. Hän on innoinut

monia onnistuneita keinoja, esim. tapahtuman jakaminen aivan pieniin osiin, detaljeihin. Näiden taidokas yhteiskäyttö luo tunnelman ja tilanteen. Edelleen puhtaasta realismista surrealismin suuntaan irrrottautuminen on helpottanut ilmaisua. Tapahtuma saatetaan kuvata samanaikaisesti useammasta kulmasta, tai paikka saatetaan häivyttää. Crepaxin sarjakuvan muotojen kehittäjänä on vaikuttanut suuresti sarjakuvan arvostuksen lisääntymiseen. Hänen, tyyllisissään on monta elokuvamaista otetta, sarjakuvan 'eikkausa on melko elokuvamainen.

Luccan sarjakuvamessuilla minululla oli tilaisuus kysellä joitain mieltäni kiinnostavia asioita Guido Crepaxilta itseltään. Suunnilleen näin kyselin ja suunnilleen näin hän vastaili.

Missä maissa töitäsä on julkaistu ja miten on suosion laita?
 - USA:ssa on julkaistu O:n tarina ja joulukuussa 1980 alkaa Heavy Metal julkaista Valentinaa. Hollannissa on julkaistu Anita ja Justine. Espanjassa on ilmestynyt useita kirjojani, pari Valentinaa ja O:n tarina. El Globo-lehti on julkaissut töitän samoin Totem. Saksan Liittotasavallassa on julkaistu pirattina

kaksi Valentinaa, mutta nyt on uusia julkaisuja vireillä, Japanissa on julkaistu Bianca, kreikkalainen Kolubra julkaisi aikanaan Valentinaa. Brasiliassa on El Grilo-niminen lehti julkaisut Valentinaa. Ja Suomessa on julkaistu Mieleton talo, eli paremmin tunnettu uudella nimellä Bianca.

- On toisaalta hiukan yllättävää että olen melkein päsuositumpi Ranskassa kuin Italiassa. Ranskassa on julkaistu kymmenkunta kirjaani ja lehdet Charlie ja A suivre ovat myös julkaisseet piirroksiani. Ehkäpä ranskalaiset ymmärtävät paremmin minua kuin italialaiset.

Miten itse sitten luonnehtisit tyyliäsi?

- Se'on melko lähellä perinteistä japanilaista tyyliä. Toisaalta se on kulttuuriperinteeltään melko selvästi Etelä-Eurooppalainen, ehkä hiukan saksalaistakin vaikutusta on havaittavissa. Itse olen joskus sanonut itseäni eräänlaiseksi "sarjakuvan Bergmaniksi".

Mitä suosikkeja sinulla on elokuvassa, sarjakuvissa, taiteessa, omista töissäsäsi?

- Omista töistäni pidän ehkä eniten Biancasta. Se on sisällöltään hyvin surrealistinen ja pidän surrealistista. Valentina on luonnollisesti lähellä sydäntäni, siinä on niin paljon minusta itsestäni.

- Kuvantekijöistä suosikkini on Max Ernst, surrealistinen maalari.

- Sarjakuvantekijöistä pidän Gino Battagliasta, hänen tyyliensä on samankaltainen kuin minulla. Argentiinalainen Munoz Sampayo on myös suosikkejani.

- Elokuvien suhteen on kaksi suosikkityyliä: amerikkalainen elokuva ja ranskalainen uusi aalto. Amerikkalaisista pidän

erityisesti Howard Hawkesista uuden aallon ohjaajista merkitävin on Godard. Myös Truffaut on hyvä.

- Tietenkin on myös Pabstin Die Büche der Pandora vuodelta 1928. Siitä on peräisin Lulu, jota näytteli Louise Brooks ollen Valentinan eräänä esikuvana.

- Kirjallisuudessa pidän sotiaedeltävästä saksalaisesta kirjallisuudesta. Franz Kafkasta olen siirtänyt paljon omiin sarjoihini, esim. Valentinaan. Miten Louise Brooks suhtautui kun kirjoitit hänelle ja kerroit hänen olevan esikuvana sarjakuvassasi?

- Hän oli innostunut. Mutta toisaalta hän kertoi erittäin hassusta sattumasta. John Stribel oli piirtänyt Dixie Dugan-nimistä sarjakuvaa vuodesta 1926 vuoteen 1966, jolloin hän kuoli. Tuon Dixien esikuvana oli juuri Louise Brooks. Striebelin kuolema sattui melko tarkkaan samaan aikaan kun aloin itse piirtää Valentinaa. Hän koki yhteensattuman liikuttavana.

- kirjoitin hänelle ensimmäisen kerran vuonna 1976.

Kuinka paljon sarjakuvissasi on poliittista heijastusta?

- Kun Ruotsin Sarjakuva-Akatemian edustaja Sture Hegerfors antoi minulle akatemian myöntämän palkinnon, hän piti montaa sarjaani trotskilaisena. Ehkä hän sai tämän käsityksen Viva Trotski-sarjastani. Siinähän Valentina kertoo olevansa Trotskilainen.

- fasismia vihaan ja se ilmenee ehkä heidän puutteenaan sarjoissani. Tai jos ovat, he edustavat maskuliinisuutta pahimmillaan, väkivaltaisuutta.

- Poliittista kantaani ei kyllä näy suoraan sarjoistani, mutta toisinaan se paistaa läpi.

Heikki Jokinen

